

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Anketa e Kreditimit Bankar

Numër 16

G U S H T 2 0 2 3

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Anketa e Kreditimit Bankar dhe Pritjeve për Inflacionin

Numër 16

BOTUES

© Banka Qendrore e Republikës së Kosovës

Departamenti i Analizave Ekonomike
dhe i Stabilitetit Financiar

33 Garibaldi, Prishtinë 10000

Tel: ++383 38 222 055

Fax: ++383 38 243 763

Faqja e internetit

www.bqk-kos.org

Adresa elektronike

economic.analysis@bqk-kos.org

Përmbajtja

Anketa e Kreditimit Bankar	4
Hyrje	4
Përmbledhja e rezultateve	4
Kutia 1. Metodologjia	7
Zhvillimet në standardet kreditore, në kushtet dhe rregullat kreditore, si dhe në kërkesën për kredi.....	8
Kreditë ndaj ndërmarrjeve	8
Standardet kreditore	8
Kushtet dhe rregullat.....	9
Kërkesa për kredi.....	9
Kreditë ndaj ekonomive familjare	10
Standardet kreditore	10
Kushtet dhe rregullat.....	11
Kërkesa për kredi.....	12
Financimi	13
Rezultatet e pyetjeve të fokusuara	14
Pritjet për Inflacionin	15
Metodologjia	15
Përmbledhja e rezultateve	16

Anketa e Kreditimit Bankar

Hyrje¹

Me qëllim të rritjes së kapaciteteve analitike për një vlerësim sa më të mirë të dinamikave të kreditimit në Kosovë dhe pritjeve për zhvillimet në nivelin e çmimeve, Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQK) ka dizajnuar dhe realizuar një anketë me bankat komerciale që operojnë në tregun bankar në Kosovë. Raporti që do të analizoj rezultatet e këtij anketimi, do të publikohet në frekuencë tremujore në web-faqen e BQK-së, me qëllim që të ofrojë një pasqyrë më të gjerë rreth perceptimit të rrezikut të bankave dhe gatishmërinë e bankave për të dhënë hua, si dhe, sjelljes së ekonomive familjare dhe ndërmarrjeve kundrejt dinamikave në kreditim, si pasojë. Ky raport evidenton sjelljen kreditore për periudhën e tremujorit të dytë të vitit 2023, dhe pritjet e bankave për dinamikat në kreditim për tremujorin e tretë të vitit 2023.

Përveç pyetjeve standarde, kjo anketë është plotësuar me tre pyetje shtesë në përpjekje për të identifikuar rreziqet eminente në sektorin bankar në përgjithësi, si dhe ndikim e rrezikut kreditor në ofertën kreditore, në veçanti. Gjithashtu, një nga pyetjet zberthen ofertën dhe kërkesën kreditore për ndërmarrjet sipas sektorëve ekonomik.

Përmbledhja e rezultateve²

Rritja vjetore e stokut të gjithsej kredive vazhdoi me rritje deri në tremujorin e dytë të vitit 2023, mirëpo me ritëm të ngadalësuar krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Në të njëjtën periudhë, kreditë e reja përcollën trend pothuajse të njëjtë të rritjes si kundrejt tremujorit paraprak si kundrejt periudhës së njëjtë të vitit të kaluar. Kjo dinamikë mund të reflektoj qasje më të kujdesshme të konsumatorëve në ndërmarrjen e borxheve shtesë në ambient të rritjes së kostos së jetesës dhe njëkohësisht, qasje dhe monitorim më të kujdesshëm të bankave në kredi-dhënie. Aktiviteti kreditor u ndikua në masë më të madhe nga kërkesa kreditore, pasi që oferta kreditore kishte ndryshime të vogla gjatë këtij tremujori. Për tremujorin e ardhshëm bankat presin që shtytësi i aktivitetit kreditor të jetë kërkesa për kreditë konsumuese, përderisa oferta kreditore nuk pritet të ndryshoj e gjithashtu edhe kërkesa për kredi nga ndërmarrjet pritet të mbetet e pandryshuar.

Sipas bankave, dinamika e kreditimit të ndërmarrjeve gjatë këtij tremujori u ndikua nga kërkesa e rritur kreditore për të dy kategoritë e ndërmarrjeve, përderisa oferta kreditore kishte lëvizje margjinale negative. Në kuadër të segmenteve të ndërmarrjeve, bankat deklaruan standarde kreditore të shtrënguara marginalisht për ndërmarrjet e mëdha, ndërsa për NVM-të nuk kishte lëvizje të rëndësishme në standardet kreditore (tabela 1). Në kontekst të faktorëve që i ndikuan këto zhvillime, rritja e normës së EURIBOR dhe perspektiva jo e mirë në tregun vendor bankar dhe në bankat amë patën kontributin negativ kryesor në standardet kreditore. Përderisa, mbështetja nga FKGK kishte ndikim pozitiv deri në një masë në standardet kreditore. Njëkohësisht, norma e aprovimit të kredive për ndërmarrjet rezultoi me rritje për të dy kategoritë e ndërmarrjeve, mirëpo në nivel më të ulët në krahasim me tremujorin paraprak. Për tremujorin e tretë të vitit 2023, nuk pritet ndryshim i standardeve kreditore nga bankat (grafik 1). Mbështetja nga FKGK pritet të kontribuoj pozitivisht standardet kreditore, përderisa rritja e normës së EURIBOR-it pritet të

¹ Për informata më të detajuara rreth qëllimit dhe historikut të anketës së kreditimit bankar në BQK, shikoni publikimin "Anketa e Kreditimit Bankar dhe Pritjeve të Inflacionit" Nr. 1.

² Pyetësori dhe seria kohore e rezultateve të AKB-së janë në dispozicion në faqen e internetit të BQK-së, nën vegzën e Anketës së Kreditimit Bankar.

kontribuojnë negativisht të njëjtat. Norma e aprovimit të kredive nuk pritet të ketë ndryshime të rëndësishme gjatë tremujorit të ardhshëm.

Kushtet dhe rregullat e aplikuara nga bankat me rastin e dhënies së kredive për ndërmarrjet u shtrënguan deri në një masë për të dy segmentet e ndërmarrjeve. Konkretisht, u aplikua shtrëngim në normën e interesit të aplikuar. Përderisa, lehtësim të ulët kishte për kërkesën për kolateral për NVM-të. Kushtet dhe rregullat e aplikuara u ndikuan negativisht nga rritja e normës së EURIBOR-it dhe perspektiva jo e favorshme në tregjet globale. Në anën tjetër, mbështetja nga FKGK dhe rreziku i ulët i perceptuar në tregun e patundshmërive ndikuan pozitivisht kushtet dhe rregullat e aplikuara. Në tremujorin e ardhshëm, bankat pritet të shtrëngojnë tutje kushtet dhe rregullat për të dy kategoritë e ndërmarrjeve. Saktësisht, pritet rritje më e lartë se sa në tremujorin aktual e normës së interesit për të dy kategoritë e ndërmarrjeve. Në anën tjetër pritet lehtësim në kërkesat për kolateral kryesisht për NVM-të. Rritja e normës së EURIBOR-it pritet të ndikojë negativisht kushtet dhe rregullat për ndërmarrjet, përderisa ndryshimet pozitive në të njëjtat pritet të nxiten nga mbështetja nga FKGK, toleranca më e lartë ndaj rrezikut dhe presioni i konkurrencës në mes të bankave.

Gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023, në përgjithësi kishte rritje të kërkesës për kredi bankare në nivel më të ulët krahasuar me tremujorin paraprak. Kërkesa për kredi nga NVM-të ishte më e lartë se sa ajo nga ndërmarrjet e mëdha. Kërkesa për kredi nga ndërmarrjet rezultoi të jetë më e lartë në krahasim me pritjet e bankave për TM2 2023, të shprehura në anketën e kaluar (TM1 2023). Indeksi i gjeneruar për kërkesën për kredi nga ndërmarrjet në përgjithësi u ndikua nga përgjigjet e gjashtë bankave të cilat deklaruan rritje të kërkesës. Kjo rritje e kërkesës, sipas deklaratave të bankave, u nxit kryesisht nga rritja e kërkesës për financimin e inventarëve dhe kapitalit punues dhe në nivel më të ulët për financimin e investimeve fikse. Indeksi i gjeneruar për pritjet e bankave mbi kërkesën kreditore gjatë tremujorit të ardhshëm, nuk tregon lëvizje të rëndësishme të kërkesës për kredi nga ndërmarrjet. Tutje, kërkesa për financim të investimet fikse pritet të shënoi rënie gjatë TM3 2023, dhe kërkesa për financim të inventarëve dhe kapitalit punues pritet të mbetet e pandryshuar.

Dinamika e aktivitetit kreditor të ekonomive familjare u mbështet kryesisht nga kërkesa kreditore, pasi që oferta kreditore u lehtësua në masë më të vogël. Standardet kreditore në tremujorin aktual, në përgjithësi, rezultojnë të kenë lëvizje pozitive më të mëdha se sa pritjet e bankave për të njëjtën periudhë të shprehura në anketën e kaluar. Standardet kreditore u lehtësuan deri në një masë për kreditë për blerjen e shtëpive, ndërsa ato ndryshuan margjinalisht për kreditë konsumuese. Presioni i rritur i konkurrencës në mes të bankave ishte faktori më i madh në lehtësimin e standardeve kreditore për ekonomitë familjare. Njëkohësisht, bankat deklaruan rritje deri në një masë të normës së aprovimit të kredive për ekonomitë familjare, sidomos për kreditë konsumuese. Në tremujorin e tretë të vitit 2023, bankat nuk presin ndryshime në standardet kreditore për asnjë prej llojeve të kredive për ekonomitë familjare (tabela 1). Faktorët që pritet të ndikojnë pozitivisht standardet kreditore janë presioni i rritur i konkurrencës në mes të bankave dhe perceptimi i rrezikut më të ulët në kolateral. Gjithashtu, pritet rritje e normës së aprovimit të kredive, e veçanërisht për kreditë konsumuese.

Në përgjithësi, kushtet dhe rregullat për kreditë e reja për ekonomitë familjare u shtrënguan margjinalisht. Rezultatet e gjeneruara kryesisht reflektojnë shtrëngime në nivel të përafërt për të dy lloje e kredive, përmes rritjes së normës së interesit. Përderisa, kërkesa për kolateral u lehtësua margjinalisht për të dy llojet e kredive. Faktori kryesor në rritjen e normës së interesit ishte rritja e normës së EURIBOR-it, normë e aplikuar në kreditë me normë variable të interesit. Në anën tjetër, presioni i konkurrencës ishte faktori i vetëm që ndikoi pozitivisht kushtet dhe rregullat e aplikuara për kreditë e ekonomive familjare. Për tremujorin e tretë të vitit 2023, bankat në përgjithësi presin shtrëngim në kushtet dhe rregullat për kredi të ekonomive familjare. Shtrëngimi i kushteve dhe rregullave pritet të ndikoj kryesisht kreditë për blerjen e shtëpive. Kryesisht, kushtet dhe rregullat pritet të shtrëngohen përmes rritjes së normës së interesit në nivel dukshëm më të lartë se sa në tremujorin aktual, ndërsa pritet të lehtësohen deri në një masë kërkesat për kolateral. Pas indeksimit

të përgjigjeve të bankave, rezultojnë që kryesisht rritja e normës së EURIBOR-it pritjet të ndikojë pritjet e bankave për kushtet dhe rregullat gjatë tremujorit të ardhshëm. Përderisa, pritjet për lehtësime bankat i mbështetën në presionin e rritur të konkurrencës në mes të bankave.

Kërkesa për kredi nga ekonomitë familjare në përgjithësi ka shënuar rritje gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023. Rezultojnë që kërkesa për kredi shënoi rritje të përafërt për të dy llojet e kredive. Saktësisht, pesë banka, prej tyre tre me rëndësi sistemike, raportuan për rritje të kërkesës për kreditë për blerjen e shtëpive, ndërsa gjashtë banka, prej tyre tre me rëndësi sistemike, deklaruan rritje për kreditë konsumuese. Nevoja për financim të konsumit dhe perspektiva e tregut të patundshmërive ishin faktorët që kontribuan pozitivisht. Në tremujorin e tretë të vitit 2023, bankat presin rritje të kërkesës për kredi nga ekonomitë familjare në një nivel më të ulët se sa ai aktual (tabela 1). Kërkesa për kredi në përgjithësi pritjet të nxitet kryesisht nga kërkesa për kreditë konsumuese. Rezultatet e anketës sugjerojnë që kryesisht nevoja për të mbuluar shpenzimet e konsumit do ta nxis këtë rritje të kërkesës. Njëkohësisht, bankat presin përmirësim në cilësinë e aplikacioneve të pranuar për kreditë konsumuese.

Tabela 1. Vlerësimi i bankave për ndryshimet në ofertën dhe kërkesën kreditore

	Oferta (Standardet kreditore)		Kërkesa	
	TM2 2023	TM3 2023 (pritjet)	TM2 2023	TM3 2023 (pritjet)
Ndërmarrjet				
NVM				
Ndërmarrjet e mëdha				
Ekonomitë familjare				
Kredi për blerjen e shtëpive				
Kredi konsumuese				

Lehtësim i standardeve kreditore/Rritje e kërkesës për kredi (indeks pozitiv mbi 0.20)
 Lehtësim i standardeve kreditore/Rritje e kërkesës për kredi (indeks pozitiv nën 0.20)
 Kryesisht pandryshime (indeks pozitiv/negativ deri 0.05)
 Shtrëngim i standardeve kreditore/Rënie e kërkesës për kredi (indeks negativ nën 0.20)
 Shtrëngim i standardeve kreditore/Rënie e kërkesës për kredi (indeks negativ mbi 0.20)

Burimi: BQK.

Monitorimi prudent i performancës financiare të klientëve dhe vlerësimi më konservativ i aplikacioneve të reja për kredi nga bankat ndihmoi në përmirësimin apo mirëmbajtjen e performancës së ri-pagimit të kredive. Sidoqoftë, bankat deklaruan përmirësim të cilësisë së portfolios kreditore vetëm për ndërmarrjet, përderisa indeksi i përgjithshëm i përgjigjeve për ekonomitë familjare rezultoi pozitiv edhe pse në nivel të ulët. Në tremujorin e ardhshëm indeksi i gjeneruar pritjet të jetë pozitiv dhe dukshëm më i lartë për të dy segmentet, duke reflektuar pritjet e bankave për përkeqësim të cilësisë së portfolios kreditore. Këto pritje kryesisht u ndikuan nga dinamikat e rritjes së çmimeve në vend, e me të edhe nga rënia e fuqisë blerëse të klientëve. Katër banka, ku dy prej tyre me rëndësi sistemike, presin rritje të kredive jo-performuese të ndërmarrjeve, kundrejt tre bankave, gjithashtu dy prej tyre me rëndësi sistemike, të cilat presin të njëjtën dinamikë për kreditë jo performuese të ekonomive familjare.

Bankat raportuan rritje të qasjes në financim gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023. Rezultati i agreguar i përgjigjeve të bankave u bazua në përgjigjet e shtatë bankave (prej tyre katër banka me rëndësi sistemike) të cilat deklaruan rritje të financimit, përderisa dy nga bankat, deklaruan rënie deri në një masë të financimit (një nga bankat kishte rëndësi sistemike). Depozitat e ekonomive

familjare kishin rritjen më të madhe, edhe pse krahasuar me tremujorin paraprak rritja ishte pothuajse përgjysmë më e vogël. Financimi nga bankat amë dhe nga depozitat e ndërmarrjeve kishin kontribut të kufizuar në rritje të financimit, ngase rezultuan me indekse pozitive marginale. Kategori tjetër e cila kontribuoi në financimin e sektorit ishte financimi nga tregu i parasë ndërbankare. Sipas maturitetit, në këtë tremujor rritje të përafërt kishte për të dy afatet e maturimit. Gjatë tremujorit të ardhshëm, në përgjithësi bankat presin rritje të gjithsej qasjes në financim deri në një masë më të lartë se sa ai i tremujorit aktual. Financimi përmes depozitave të ekonomive familjare pritet të prijë rritjen e financimit të sektorit bankar, pasuar nga financimi nga depozitat e ndërmarrjeve dhe nga financimi nga institucionet financiare ndërkombëtare. Sa i përket maturitetit të financimit, bankat presin që rritja e financimit të jetë e përafërt për të dy afatet e maturimit.

Kutia 1. Metodologjia

Pyetësi i Anketës së Kreditimit Bankar

Pyetësi i AKB është i bazuar në forma të standardizuara të pyetësorëve të përdorur nga Bankat Qendrore të vendeve të eurozonës dhe më gjerë. Megjithatë, pyetësi i BQK për AKB është modifikuar dhe përshtatur që në mënyrën më të mirë dhe më gjithëpërfshirëse të paraqet zhvillimet e kreditimit në sektorin bankar në Kosovë.

Pyetësi i AKB përbëhet nga 19 pyetje, të cilat mbulojnë ndryshimet në ofertën dhe kërkesën për kredi, faktorët që kontribuojnë në këto ndryshime si dhe qasjen në financim të sektorit bankar, në baza tre mujore. Pyetjet mbi kreditimin bankar fokusohen në dy kategori kryesore: (i) kreditë ndaj ndërmarrjeve, dhe (ii) kreditë ndaj ekonomive familjare. Për më tepër, kreditë ndaj ndërmarrjeve nën-kategorizohen në kreditë ndaj NVM-ve dhe kreditë ndaj ndërmarrjeve të mëdha, përderisa kreditë ndaj ekonomive familjare nën-kategorizohen në kreditë për blerjen e shtëpive dhe kreditë konsumuese. Për të gjitha kategoritë e lartpërmendura, ndryshimet në ofertën kreditore përcaktohen nga standardet kreditore të aplikuara gjatë aprovimit të kredive, kushtet dhe rregullat e aplikuara për kreditë e reja, norma e aprovimit të kredive, si dhe faktorët që ndikojnë në ndryshimet e tyre. Ndërsa, ndryshimet në kërkesën për kredi përcaktohen nga kërkesa për kredi (numri i aplikacioneve për kredi), cilësia e aplikacioneve të pranuar për kredi, si dhe faktorët që e ndikojnë kërkesën për kredi. Pyetjet e anketës kryesisht janë të formuluar për ndryshimet gjatë tre muajve paraprak dhe pritet për tre muajt e ardhshëm. Gjithashtu, pyetjet mbulojnë kreditë edhe në aspekt të maturimit të tyre dhe valutës në të cilën lëshohen.

Përveç pyetjeve standarde, pyetësi i AKB mund të përmbajë edhe pyetje shtesë mbi çështje specifike me interes për shpjegimin e zhvillimeve në sektorin bankar. Përderisa pyetjet standarde mbulojnë një periudhë tre-mujore, pyetjet shtesë mund t'i referohen ndryshimeve gjatë një periudhe kohore më të gjatë. Në anketim marrin pjesë dhjetë nga dymbëdhjetë bankat që operojnë në Kosovë. Rrjedhimisht, bankat pjesëmarrëse përfaqësojnë tregun e përgjithshëm bankar dhe sigurojnë një përfaqësim të duhur statistikor, duke marrë parasysh se përfaqësojnë rreth 98 përqind të aseteve të gjithsej sektorit bankar dhe 99.8 përqind të gjithsej kreditimit në sektorin bankar.

Pjesëmarrësve të anketës u kërkohet të tregojnë në mënyrë cilësore forcën e çdo shtrëngimi ose lehtësimi apo forcën e çdo ulje ose rritje, duke raportuar ndryshimet përmes pesë shkallëve si: (i) shtrënguar / ulur në mënyrë të konsiderueshme, (ii) shtrënguar / ulur në një masë, (iii) e pandryshuar, (iv) lehtësuar / rritur në një masë ose (v) lehtësuar / rritur në mënyrë të konsiderueshme.

Gjenerimi i rezultateve të anketës së kreditimit bankar

Kuantifikimi i përgjigjeve të marra nga bankat individuale dhe agregimi i tyre për të paraqitur ndryshimet në nivel sektori arrihet përmes gjenerimit të një indeksi. Ky indeks gjenerohet për çdo kategori e nën-kategori të secilës pyetje, duke dhënë në këtë mënyrë një njësi kuantifikuese për përgjigjet e marra në nivel të sektorit. Fillimisht, përgjigjeve u përcaktohet një vlerë në bazë të forcës së ndryshimeve, konkretisht përgjigjeve ku bankat kanë deklaruar shtrëngim/ulje të konsiderueshme u përcaktohet vlera - 1, vlerë dyfish më e madhe se sa ajo e përcaktuar për përgjigjet kur bankat deklarojnë shtrëngim / ulje deri në një masë (vlerë prej -0.5). Ngjashëm, përgjigjet kur kemi lehtësim/rritje të konsiderueshme kanë vlerë 1, përderisa ato me lehtësim/rritje deri në një masë u përcaktohet vlera 0.5. Rezultatet po ashtu janë të peshuara në bazë të peshës që secila prej bankave ka në gjithsej kreditimin e sektorit bankar. Përfundimisht, pesha e secilës bankë sipas pjesëmarrjes në tregun e

kredive shumëzohet me vlerën e përcaktuar në bazë të intensitetit të përgjigjes së dhënë, duke fituar indeksin në fjalë.

Më tutje, agregimi i indeksit në nivel sektori bëhet përmes shumës së indekseve të fituara për secilën bankë. Vlerat e indeksit janë në mes të -1 dhe 1, ku vlerat pozitive të indeksit paraqesin lehtësim, rritje apo kontribut pozitiv dhe në kontrast vlerat negative paraqesin shtrëngim, rënie apo kontribut negativ.

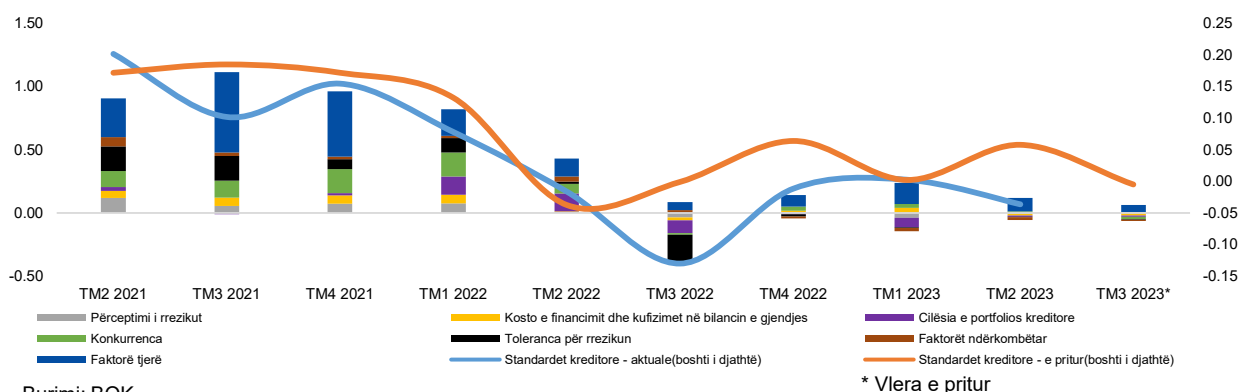
Zhvillimet në standardet kreditore, në kushtet dhe rregullat kreditore, si dhe në kërkesën për kredi

Kreditë ndaj ndërmarrjeve

Standardet kreditore

Gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023, rezultati për standardet kreditore (udhëzimet e brendshme të bankave apo kriteret për aprovimin e kredive) të aplikuara për ndërmarrjet në përgjithësi tregon për shtrëngim marginal. Pritjet e bankave të shprehura në anketën e kaluar (TM1 2023), rezultojnë të kenë mbivlerësuar ndryshimet në standardet kreditore për ndërmarrjet për TM2 2023 (grafiku 1).

Grafik 1. Ndryshimet në standardet kreditore të aplikuara për ndërmarrjet dhe faktorët që kontribuon

Në kuadër të kategorive të ndërmarrjeve, bankat deklaruan standarde kreditore të shtrënguara margjinalisht për ndërmarrjet e mëdha me indeks negativ 0.07, ndërsa për NVM-të nuk kishte lëvizje të rëndësishme në standardet kreditore. Faktorët kryesor që ndikuan negativisht standardet kreditore ishin rritja e normës së EURIBOR dhe perspektiva jo e mirë në tregjet vendore bankare dhe në kuadër të bankave amë me një indeks negativ marginal 0.10 dhe 0.07, respektivisht. Përderisa, faktori që deri në një masë ndikoi pozitivisht standardet kreditore, duke i ofruar siguri sektorit bankar, ishte mbështetja nga FKGK me indeks pozitiv 0.21.

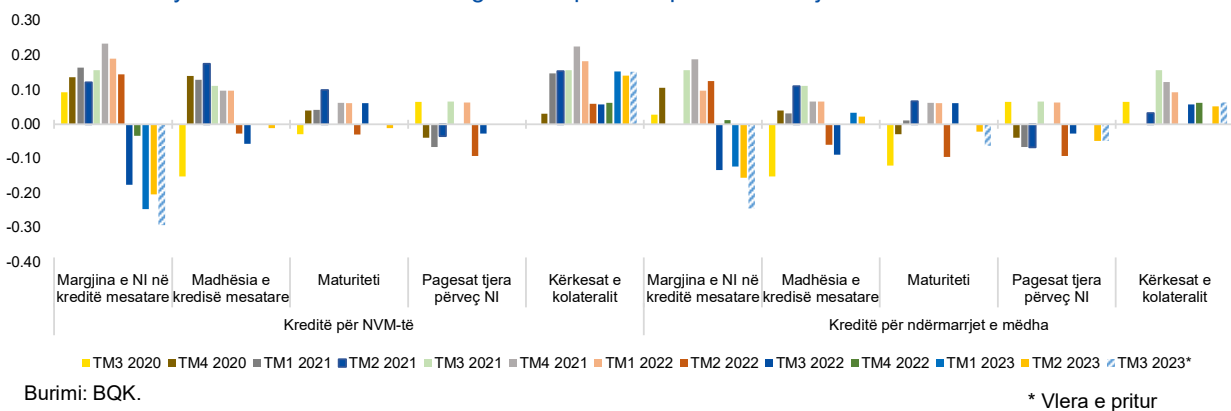
Njëkohësisht, norma e aprovimit të kredive për ndërmarrjet rezulton me rritje për të dy kategoritë e ndërmarrjeve, mirëpo në nivel më të ulët në krahasim me tremujorin paraprak. Saktësisht, rezultatet gjeneruan indeks pozitiv prej 0.14 për NVM-të dhe 0.11 për ndërmarrjet e mëdha.

Standardet kreditore në përgjithësi pritet të mbesin të pandryshuara në tremujorin e ardhshëm. Konkretisht, nëntë nga gjithsej dhjetë banka pjesëmarrëse në anketë deklaruan se nuk presin ndryshime në standardet kreditore për ndërmarrjet. Mbështetja nga FKGK pritet të kontribuoj pozitivisht standardet kreditore, përderisa rritja e normës së EURIBOR pritet të kontribuoj negativisht të njëjtat. Gjithashtu, norma e aprovimit të kredive nuk pritet të ketë ndryshime të rëndësishme gjatë tremujorit të ardhshëm.

Kushtet dhe rregullat

Në tremujorin e dytë të vitit 2023, në përgjithësi, kushtet dhe rregullat e aplikuara nga bankat me rastin e dhënies së kredive për ndërmarrjet (kushtet dhe rregullat përkatëse të një kontrate të caktuar për kredi) u shtrënguan deri në një masë për të dy kategoritë e ndërmarrjeve (grafiku 2). Konkretisht, për të dy kategoritë e ndërmarrjeve shtrëngim u aplikua në normën e interesit të aplikuar (indeks negativ prej 0.20 për NVM-të dhe indeks negativ prej 0.16 për ndërmarrjet e mëdha). Ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e tre bankave, një prej tyre me rëndësi sistemike në sektor. Përderisa, lehtësim të ulët kishte në kërkesën për kolateral për NVM-të me indeks pozitiv prej 0.14, e shprehur nga dy banka me rëndësi sistemike. Kushtet dhe rregullat e aplikuara u ndikuan negativisht nga rritja e normës së EURIBOR dhe perspektiva jo e favorshme në tregjet globale. Në anën tjetër, mbështetja nga FKGK-së dhe rreziku i ulët i perceptuar në tregun e patundshmërive ndikuan pozitivisht kushtet dhe rregullat e aplikuara.

Grafik 2. Ndryshimet në kushtet dhe rregullat e aplikuara për ndërmarrjet

Gjatë tremujorit të ardhshëm, kushtet dhe rregullat e aplikuara nga bankat pritet të shtrëngohen tutje. Saktësisht, pritet rritje më e lartë e normës së interesit për të dy kategoritë e ndërmarrjeve, e deklaruar nga katër banka, dy prej tyre me rëndësi sistemike në sektor, ku përgjigjet e tyre gjeneruan indeks negativ 0.29 për NVM-të dhe indeks negativ 0.24 për ndërmarrjet e mëdha. Në anën tjetër pritet lehtësim në kërkesat për kolateral kryesisht për NVM-të, e deklaruar nga dy banka më rëndësi sistemike. Këto pritje u ndikuan negativisht nga rritja e normës së EURIBOR me indeks negativ 0.26. Përderisa, mbështetja nga FKGK, toleranca më e lartë ndaj rrezikut dhe presioni i konkurrencës në mes të bankave ndikoi pozitivisht pritjet e bankave mbi kushtet dhe rregullat gjatë tremujorit të ardhshëm.

Kërkesa për kredi

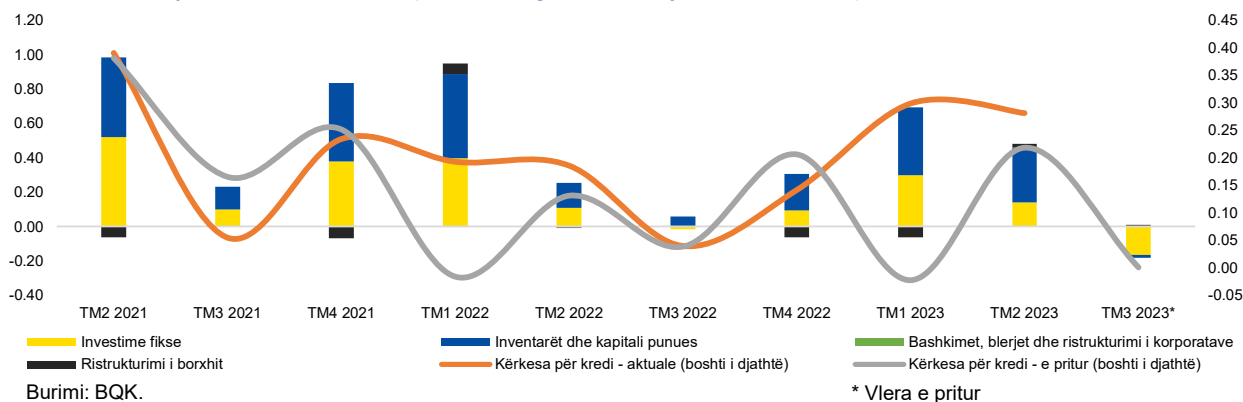
Gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023, kërkesa për kredi nga ana e ndërmarrjeve shënoi rritje në nivel më të ulët se sa në TM1 2023. Saktësisht, përgjigjet gjeneruan indeks pozitiv prej 0.31 e shprehur nga gjashtë nga gjithsej dhjetë banka pjesëmarrëse në anketë. Gjithashtu, kërkesa për kredi rezultoi të jetë më e lartë krahasuar me pritjet e bankave për TM2 2023 të shprehura në anketën e kaluar (TM1 2023) (grafiku 3). Sipas kategorive të ndërmarrjeve, përgjigjet për kërkesën për kredi gjeneruan indeks pozitiv prej 0.32 për NVM-të dhe indeks pozitiv prej 0.24 për ndërmarrjet e mëdha.

Sipas rezultateve të anketës, ndryshimet në kërkesën për kredi nga ndërmarrjet u ndikuan kryesisht nga kërkesa për financimin e inventarëve dhe kapitalit punues me indeks pozitiv prej 0.32, dhe në një nivel më të ulët për financimin e investimeve fikse me indeks pozitiv prej 0.14. Rezultati i faktorëve kontribuues në kërkesën për kredi u ndikua nga përgjigjet e shtatë bankave, të cilat deklaruan rritje të kërkesës për financim të inventarëve dhe kapitalit punues dhe pesë bankave që

deklaruan rritje të kërkesës për financim të investimeve fikse. Cilësia e aplikacioneve të pranuar nga ndërmarrjet nuk kishte ndonjë ndryshim të rëndësishëm gjatë TM2 2023.

Sipas anketës, gjatë TM2 2023 raporti i kredive jo-performuese të ndërmarrjeve u zvogëluar duke rezultuar me indeks negativ 0.12, e që rezulton të jetë indeks më i ulët krahasuar me rezultatin në anketën e kaluar ku përgjigjet e bankave gjeneruan indeks negativ prej 0.15 të këtij raporti. Ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e shtatë bankave, ku prej tyre katër banka (dy me rëndësi sistemike) deklaruan rënie të raportit të kredive jo-performuese përderisa tre banka tjera (një me rëndësi sistemike), deklaruan rritje të tyre.

Grafik 3. Ndryshimet në kërkesën për kredi nga ndërmarrjet dhe faktorët që kontribuan

Në përgjithësi, bankat nuk presin lëvizje të rëndësishme në kërkesën për kredi nga ndërmarrjet gjatë tremujorit të ardhshëm. Konkretisht, ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e shtatë bankave, ku prej tyre tre banka (dy me rëndësi sistemike) deklaruan rënie të kërkesës për kredi në përgjithësi, dhe katër banka tjera (një me rëndësi sistemike) që deklaruan rritje të kërkesës për kredi nga ndërmarrjet. Rrjedhimisht, këto përgjigje neutralizuan njëra tjetrën dhe rezultuan në një indeks marginal. Kërkesa për financim të investimet fikse pritet të shënoi rënie gjatë TM3 2023, dhe kërkesa për financim të inventarëve dhe kapitalit punës pritet të mbetet e pandryshuar. Njëkohësisht, cilësia e aplikacioneve të pranuar për kredi nuk pritet të ketë ndryshime të rëndësishme.

Gjatë tremujorit të ardhshëm bankat presin që raporti i kredive jo-performuese ndaj gjithsej kredive për ndërmarrjet, të ndërroj kahje dhe të kaloj në indeks pozitiv 0.13, duke reflektuar pritjet e bankave për përkeqësim të cilësisë së portfolios kreditore. Këto pritje kryesisht u ndikuan nga dinamikat e rritjes së çmimeve në vend, e me të edhe rënies së fuqisë blerëse të klientëve. Tre banka, ku dy prej tyre me rëndësi sistemike, presin rritje të raportit të kredive jo-performuese të ndërmarrjeve, përderisa një bankë pret rënie të këtij raporti.

Kreditë ndaj ekonomive familjare

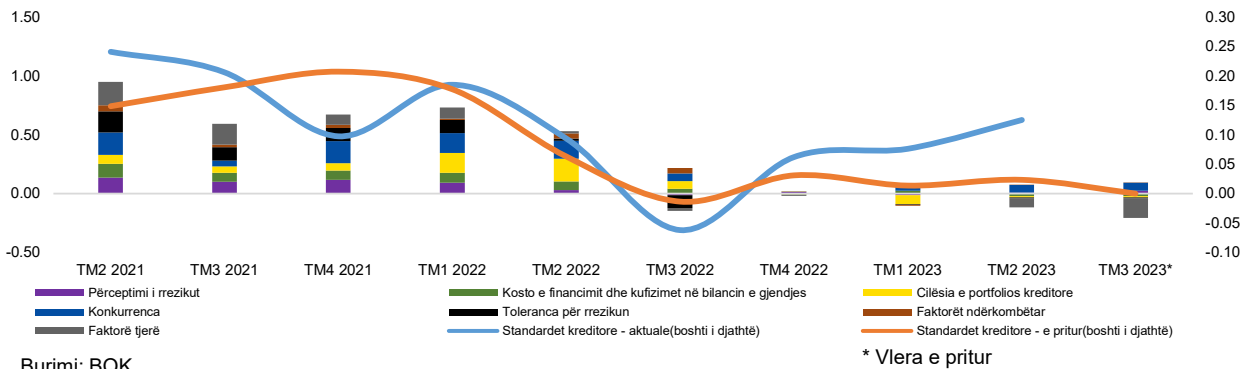
Standardet kreditore

Standardet kreditore të aplikuara për ekonomitë familjare gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023 përgjithësisht u lehtësuan. Ky lehtësim kryesisht u aplikua për kreditë për blerjen e shtëpive me indeks pozitiv prej 0.20, bazuar në përgjigjet e tre bankave, ku dy prej tyre janë me rëndësi sistemike. Në anën tjetër, lehtësimi për kreditë konsumuese rezultoi me indeks marginal pozitiv prej 0.05, përgjigje nga dy banka, njëra prej tyre me rëndësi sistemike. Pritjet për tremujorin aktual, të deklaruar nga bankat në anketën e kaluar (TM1 2023), rezultuan më të ulëta se sa vlerat aktuale

(grafiku 4). Presioni i rritur i konkurrencës në mes të bankave ishte faktori me ndikimin më të madh në lehtësimin e standardeve kreditore për ekonomitë familjare.

Bankat deklaruan rritje të normës së aprovimit të kredive për ekonomitë familjare, saktësisht për kreditë për blerjen e shtëpive indeks pozitiv prej 0.10, ndërsa për kreditë konsumuese indeks pozitiv prej 0.22.

Grafik 4. Ndryshimet në standardet kreditore të aplikuara për ekonomitë familjare dhe faktorët që kontribuan

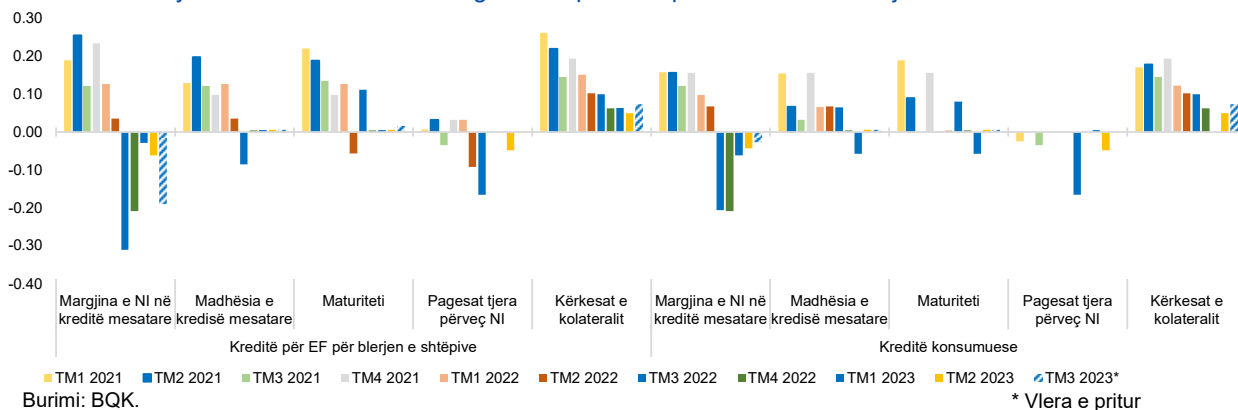
Në tremujorin e tretë të vitit 2023, bankat nuk presin ndryshime në standardet kreditore për asnjë nga llojet e kredive për ekonomitë familjare. Faktorët që priturb të ndikojnë pozitivisht standardet kreditore janë presioni i rriturb i konkurrencës në mes të bankave dhe perceptimi i rrezikut më të ulët në kolateral. Bankat presin rriturb të nivelit të aprovimit të kredive për ekonomitë familjare. Konkretisht, priturb rriturb e normës së aprovimit të kredive për blerjen e shtëpive me indeks pozitiv të ulët prej 0.09 dhe për kreditë konsumuese indeks pozitiv prej 0.16.

Kushtet dhe rregullat

Kushtet dhe rregullat për kreditë e reja për ekonomitë familjare përgjithësisht kishin lëvizje negative margjinale në tremujorin e dytë të vitit 2023. Rezultatet e gjeneruara kryesisht reflektojnë shtrëngime në nivel të përafërt për të dy llojet e kredive. Saktësisht, bankat aplikuan norma më të larta të interesit (indeks negativ prej 0.06), rezultat i ndikuar nga përgjigjet e tre bankave të cilat rriturb normat e interesit për kreditë për blerjen e shtëpive dhe dy banka tjera të cilat i ulën të njëjtat. Ndërsa, vetëm një nga bankat aplikoj norma më të larta për kreditë konsumuese e që rezultojë në indeks marginal negativ prej 0.04. Njëkohësisht, për të dy llojet e kredive u lehtësua marginalisht kërkesa për kolateral (indeks pozitiv prej 0.05). Faktori kryesor në rriturb e normës së interesit ishte rriturb e normës së EURIBOR-it, normë e cila kryesisht aplikohet në kreditë me normë variabile të interesit (grafiku 5). Presioni i konkurrencës ishte faktori i vetëm që ndikoj pozitivisht kushtet dhe rregullat e aplikuara për kreditë e ekonomive familjare.

Për tremujorin e tretë të vitit 2023, bankat në përgjithësi presin shtrëngim të kushteve dhe rregullave për kredi për ekonomitë familjare. Shtrëngimi i kushteve dhe rregullave priturb të ndikoj kryesisht kreditë për blerjen e shtëpive. Kryesisht, kushtet dhe rregullat priturb të shtrëngohen përmes rriturb së normës së interesit në nivel dukshëm më të lartë krahasuar me tremujorin aktual, me indeks negativ prej 0.19, përgjigje e deklaruar nga tre banka, ku dy prej tyre me rëndësi sistemike. Njëkohësisht, priturb të lehtësohen në nivel të ulët kërkesat për kolateral për të dy llojet e kredive. Pas indeksimit të përgjigjeve të bankave, rezultojnë që kryesisht rriturb e normës së EURIBOR-it (indeks negativ prej 0.24) priturb të ndikoj priturbet e bankave për kushtet dhe rregullat gjatë tremujorit të ardhshëm. Përdërsa, priturb për lehtësime bankat i mbështeturb në presionin e rriturb të konkurrencës në mes të bankave.

Grafik 5. Ndryshimet në kushtet dhe rregullat e aplikuara për ekonomitë familjare

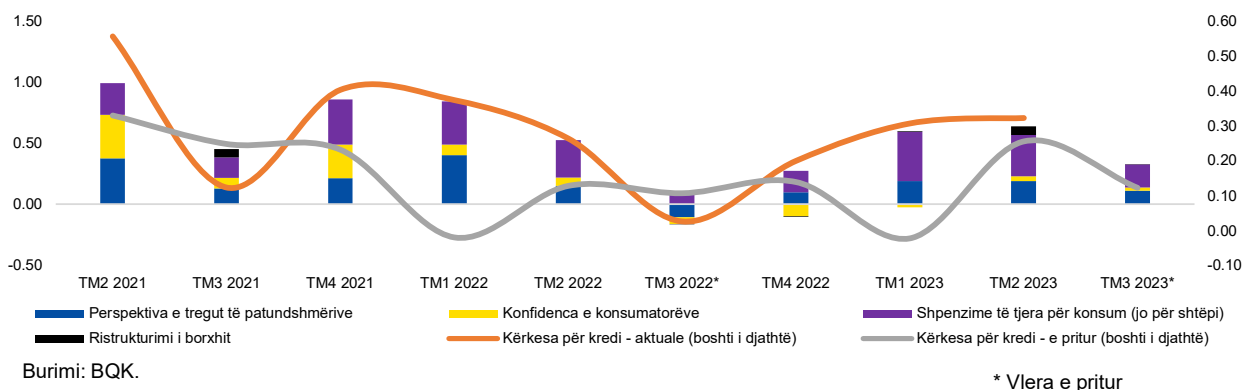
Kërkesa për kredi

Pas gjenerimit të rezultateve për kërkesën kreditore në këtë tremujor, rezulton që kërkesa kreditore nga ekonomitë familjare në përgjithësi ka shënuar rritje të përafërt në krahasim me tremujorin paraprak. Nëse e zërthejmë kërkesën kreditore sipas llojeve të kredive për ekonomitë familjare, rezulton që kërkesa për kredi konsumuese shënoi rritje me indeks pozitiv prej 0.35, ndërsa kërkesa për kredi për blerjen e shtëpive shënoi rritje me indeks pozitiv prej 0.30. Saktësisht, pesë banka, prej tyre tre me rëndësi sistemike, raportuan për rritje të kërkesës për kreditë për blerjen e shtëpive, ndërsa gjashtë banka, prej tyre tre me rëndësi sistemike, deklaruan rritje të kërkesës për kreditë konsumuese. Nëse krahasojmë rezultatet të kërkesës aktuale për kredi me pritjet e bankave të deklaruara në anketën e kaluar për të njëjtën periudhë, niveli aktual i rritjes së kërkesës është më i lartë (grafiku 6).

Faktorët që ndikuan pozitivisht dinamikën në kërkesën për kredi ishin nevoja për financimin e shpenzimeve të konsumit (indeks pozitiv 0.34), dhe në një nivel më të ulët pozitivisht ndikoi edhe perspektiva e tregut të patundshmërive (indeks pozitiv 0.19). Cilësia e aplikacioneve të pranuar nga ekonomitë familjare në përgjithësi shënoi rënie me një indeks marginal negativ, e ndikuar nga përgjigjet e një banke me rëndësi sistemike e cila deklaroi rënie të cilësisë së aplikacioneve të pranuar, kundrejt dy bankave tjera me peshë më të ulët të cilat deklaruan rritje të cilësisë për të njëjtat.

Bankat deklaruan përkeqësim të cilësisë së portfolios kreditore për ekonomitë familjare, bazuar në indeksin pozitiv prej 0.13, duke reflektuar përgjigjet e tre bankave, prej tyre një bankë me rëndësi sistemike, të cilat deklaruan rritje të raportit të kredive jo-performuese.

Grafik 6. Ndryshimet në kërkesën për kredi nga ekonomitë familjare dhe faktorët që kontribuan

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, kërkesa për kredi nga ekonomitë familjare pritet të nxitet kryesisht nga kreditë konsumuese. Konkretisht, bankat presin rritje të kërkesës për kredi konsumuese me indeks pozitiv prej 0.21 dhe për kredi për blerjen e shtëpive me indeks pozitiv marginal prej 0.04. Pritjet për këtë dinamikë, u ndikuan nga përgjigjet e pesë bankave (dy prej tyre me rëndësi sistemike) të cilat presin rritje të kërkesës për kredi konsumuese. Rezultatet e anketës sugjerojnë që kryesisht nevoja për të mbuluar shpenzimet e konsumit do ta nxis këtë rritje të kërkesës. Njëkohësisht, bankat presin përmirësim në cilësinë e aplikacioneve të pranuar për kreditë konsumuese, edhe pse në nivel të ulët me indeks pozitiv 0.12.

Gjatë TM3 2023, bankat presin që cilësia e portfolios kreditore e ekonomive familjare të përkeqësohet tutje, bazuar në vlerën pozitive të indeksit. Saktësisht, pritjet e bankave për raportin e kredive jo-performuese rezultuan në indeks pozitiv 0.17, deklaruar nga tri banka, ku dy nga to janë banka me peshë të lartë në kreditim dhe me rëndësi sistemike.

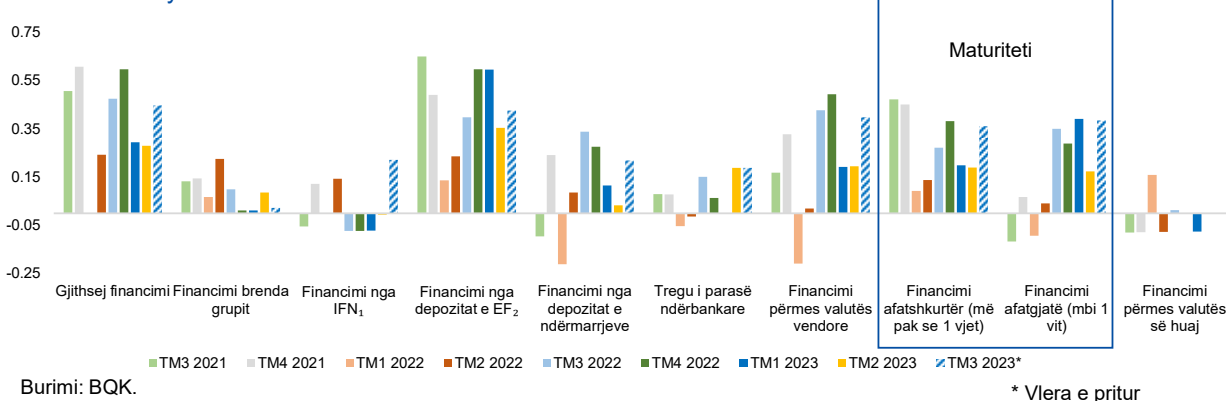
Financimi

Bankat raportuan rritje të qasjes në financim gjatë tremujorit të dytë të vitit 2023. Rezultati i agreguar i përgjigjeve të bankave u bazua në përgjigjet e shtatë bankave (prej tyre katër banka me rëndësi sistemike) të cilat deklaruan rritje të financimit, përderisa dy nga bankat deklaruan rënie të financimit (një nga bankat kishte rëndësi sistemike).

Bazuar në rezultatin e agreguar të përgjigjeve, gjatë këtij tremujori gjithsej financimi shënoi rritje të përafërt me tremujorin e kaluar, saktësisht indeks pozitiv 0.28 (indeks pozitiv 0.29 në TM1 2023). Në anën tjetër depozitat e ekonomive familjare gjeneruan një indeks pozitiv prej 0.35, pothuajse përgjysmë më i ulët krahasuar me tremujorin paraprak (indeks pozitiv 0.60). Ky rezultat u ndikua nga përgjigjet e shtatë pjesëmarrëse në anketë, ku prej tyre katër janë banka me rëndësi sistemike, dhe tutje një nga këto banka deklaroi rritje të konsiderueshme të depozitave nga ekonomitë familjare. Përderisa, financimi nga depozitat e ndërmarrjeve pati kontribut të kufizuar në rritjen e financimit pasi që gjeneroi indeks pozitiv marginal (indeks pozitiv 0.03), duke reflektuar përgjigjet e gjashtë bankave pjesëmarrëse, dy banka me rëndësi sistemike deklaruan rënie, ndërsa katër bankat tjera (dy prej tyre bankë me rëndësi sistemike) deklaruan rritje të financimit nga kjo kategori. Kategori tjetër e cila kontribuoi në financimin e sektorit ishte financimi nga tregu i parasë ndërbankare, e deklaruar nga dy banka me rëndësi sistemike, ku njëra nga to deklaroi rritje të konsiderueshme nga ky burim. Financimi nga bankat amë kontribuoi marginalisht në rritje të financimit me indeks pozitiv 0.09, e deklaruar nga dy banka, ku njëra nga to me rëndësi sistemike (grafiku 7). Sa i përket maturitetit të financimit, në këtë tremujor rritje të përafërt kishte për të dy afatet e maturimit. Konkretisht, depozitat afatgjata gjeneruan indeks pozitiv prej 0.17, ndërsa ato afatshkurtra gjeneruan indeks pozitiv prej 0.19.

Për tremujorin e ardhshëm, në përgjithësi bankat presin rritje të gjithsej qasjes në financim deri në një masë më të lartë se sa ai i tremujorit aktual me indeks pozitiv prej 0.45. Financimi përmes depozitave të ekonomive familjare pritet të prijë rritjen e financimit të sektorit bankar me indeks pozitiv prej 0.43, pasuar nga financimi nga depozitat e ndërmarrjeve dhe nga financimi nga institucionet financiare ndërkombëtare (deklaruar nga tre banka me rëndësi sistemike) me indeks pozitiv prej 0.22. Sa i përket maturitetit të financimit, bankat presin që rritja e financimit të jetë e përafërt për të dy afatet e maturimit. Konkretisht, pritet rritje e financimit afatshkurtër me indeks pozitiv 0.36 dhe financim afatgjatë me indeks pozitiv 0.38 (grafiku 7).

Grafik 7. Ndryshimet në financimin e sektorit bankar

Burimi: BQK.

* Vlera e pritur

Rezultatet e pyetjeve të fokusuar

Pyetësori i anketës për tremujorin e dytë të vitit 2023 është plotësuar me tre pyetje shtesë në përpjekje për të identifikuar rreziqet eminente në sektorin bankar në përgjithësi, si dhe ndikim e rrezikut kreditor në ofertën kreditore, në veçanti. Gjithashtu, një nga pyetjet zbërthen ofertën dhe kërkesën kreditore sipas sektorëve ekonomik.

Të nxitur nga pasojat e luftës në Ukrainë në dinamikën e çmimeve të energjisë dhe produkteve tjera bazë, që nga viti i kaluar dhe tutje gjatë vitit 2023, një numër i faktorëve ndikuan në vlerësimet dhe pritjet për rreziqet në rritje ndaj sektorit bankar në vend dhe globalisht. Në këtë kontekst, për të kuptuar më hollësisht vlerësimet dhe pritjet e bankave në vend, në anketë u përfshi edhe një pyetje mbi rreziqet më eminente të sektorit gjatë tremujorit të dytë, dhe tutje pritjet e bankave për gjysmën e dytë të vitit 2023. Megjithëse gjatë tremujorit të dytë nuk kishte materializim të rreziqeve, bankat treguan kujdes të shtuar në monitorimin e rrezikut të likuiditetit dhe rrezikut të normës së interesit, të cilat u ndikuan nga rritja e pasigurisë në sigurimin e financimit dhe nga lëvizja e normave të interesit si pasojë e inflacionit. Për të menaxhuar këto dinamika bankat ofruan norma më të larta të interesit në depozita dhe pako përcjellëse për të tërhequr depozita, si dhe filluan me aplikimin e normave variable të interesit në kredi, e të cilat kryesisht janë të lidhura me normën e EURIBOR-it. Për pjesën e mbetur të vitit 2023 bankat identifikuan si rreziqe në rritje rrezikun kreditor, rrezikun e likuiditetit dhe rrezikun e profitabilitetit. Faktorët mbi të cilat u bazuan këto pritje kryesisht janë niveli i lartë i çmimeve në vend/ rritja e kostos së jetesës, aktiviteti i dobësuar ekonomik, ekspozimi në sektorët më të prekur nga rritja e çmimeve (sidomos sektorit të ndërtimitarisë), rritja e kostos së financimit të bankave, mungesa e fuqisë punëtore në tregun vendor dhe rreziku i emigrimit të të rinjve pas liberalizimit të vizave, si dhe zhvillimet politike në vend.

Pyetësori i anketës për TM2 2023 përfshin një pyetje shtesë mbi ndikimin e raportit të kredive jo-performuese (KJP) të bankave në politikat e tyre të kreditimit dhe faktorët përmes të cilëve raporti i KJP-ve kontribuoi në ndryshimet në politikat e kreditimit. Bankat u pyetën për ndikimin në kreditë për ndërmarrjet dhe kreditë për ekonomitë familjare. Rezultatet e gjeneruara treguan se raporti i KJP-ve nuk i ka ndikuar standardet kreditore dhe as kushtet dhe rregullat e aplikuara si për ndërmarrjet ashtu edhe për ekonomitë familjare. Njëkohësisht, bankat iu referuan perceptimit të rritur për rreziqe, kostove për pastrimin e bilancit të gjendjes³ dhe kostos në pozicionin e kapitalit si faktor që kontribuan negativisht në ndikimin e raportit të KJP-ve në kredidhënien nga bankat. Për tremujorin e ardhshëm, bankat nuk presin ndryshime të rëndësishme të ndodhin në politikat e kreditimit të nxitura nga raporti i KJP-ve, sidoqoftë rritja e rrezikut të perceptuar dhe toleranca e

³ Ndër tjera përfshin kostot për shkak të nevojës për provizione shtesë dhe/ose fshirje ('write off') që tejkalojnë stokun e mëparshëm të provizioneve

bankave ndaj rrezikut mbeten faktorë me kontributin më të lartë negativ në ndikimin e raportit të KJP-ve në kredidhënien nga bankat.

Përgjigjet e disagreguara të bankave për ndërmarrjet, sipas sektorëve, tregojnë për kahjen e financimit të ekonomisë dhe dinamikat në sektorë të caktuar. Gjatë tremujorit të dytë 2023, standardet kreditore nuk kishin ndryshime të rëndësishme. Rezultat negativ marginal, që nënkupton shtrëngim të standardeve kreditore kishte për sektorin e prodhimit dhe të ndërtimitarisë me indeks negativ 0.06, përderisa për sektorët tjerë standardet kreditore nuk ndryshuan. Kushtet dhe rregullat u shtrënguan në masë më të madhe për pothuajse të gjithë sektorët, e veçanërisht për sektorin e ndërtimitarisë me indeks negativ prej 0.14, dhe për sektorin e patundshmërive residenciale me indeks negativ prej 0.12. Shtrëngime të kushteve dhe rregullave kishte edhe për sektorët tjerë ekonomik mirëpo në nivele marginale. Këto shtrëngime kryesisht paraqesin rritjen e normës së interesit. Në anën tjetër, kërkesa për kredi shënoi rritje nga të gjithë sektorët ekonomik. Sektori me kërkesën më të rritur për financim ishte ai i ndërtimitarisë me indeks pozitiv 0.28, rritje e deklaruar nga gjashtë banka. Përderisa, sektori i dytë me kërkesë të rritur ishte sektori i patundshmërive residenciale me indeks pozitiv prej 0.20, rritje e deklaruar nga tre banka.

Bazuar në rezultatet e gjeneruara, gjatë tremujorit të ardhshëm bankat nuk pritet të aplikojnë ndryshime në ofertën kreditore për asnjë nga sektorët ekonomik. Kushtet dhe rregullat pritet të shtrëngohen në masë më të madhe se sa gjatë tremujorit aktual dhe për të gjithë sektorët ekonomik. Sektorët me indeksin negativ më të lartë ishin ai i ndërtimitarisë (indeks negativ 0.24), i shërbimeve (indeks negativ prej 0.17) dhe i patundshmërive (indeks negativ 0.14). Në të njëjtën periudhë, kërkesa për kredi pritet të ketë lëvizje marginale. Konkretisht, pritet rënie e kërkesës nga sektori i ndërtimitarisë dhe prodhimit (indeks negativ 0.09), përderisa pritet rritje marginale e kërkesës nga sektori i tregtisë dhe i shërbimeve (indeks pozitiv 0.05 dhe 0.04, respektivisht).

Pritjet për Inflacionin

Me qëllim të avancimit të kapaciteteve analitike dhe duke u bazuar në praktikat më të mira rajonale dhe më gjerë, BQK anketon institucionet financiare në vend, duke u mbështetur në hipotezën se institucionet financiare bartin praktikat më të mira nga bankat amë dhe kanë ekspertizën e duhur për të projektuar dinamikat e inflacionit. Si rezultat, nga tremujori i tretë i vitit 2019, AKB është pasuruar edhe me pyetje shtesë, që adresojnë pritjet e bankave komerciale për zhvillimet në çmime në vend, duke ndihmuar kështu dhe plotësuar analizat tona në aspektin e analizimit, modelimit dhe parashikimit.

Në pyetësorin e fundit, përveç deklarimit të bankave lidhur me vlerësimet që kanë për nivelin e inflacionit në tremujorin e kaluar, pyetësori adreson edhe pritjet e bankave për tremujorin e tretë të vitit 2023 si dhe për vitin 2023 në përgjithësi. Anketa shërben gjithashtu edhe si një mjet për identifikimin e faktorëve specifik që potencialisht mund të ndikojnë pritjet e bankave për nivelin e caktuar të inflacionit.

Metodologjia

Pritjet e inflacionit luajnë të paktën dy role të rëndësishme. Së pari, ofrojnë një statistikë përmbledhëse kuantifikuese për shkallën e inflacionit në të ardhmen, dhe së dyti, mund të përdoren për të vlerësuar besueshmërinë e objektivit të inflacionit të vendosur nga bankat qendrore.

Rëndësia e pritjeve të inflacionit është më e lartë për vendet të cilat e kanë adoptuar strategjinë e shënjestrimit të inflacionit. Për këto vende, pritjet e inflacionit, ndër të tjera, shërbejnë edhe si një tregues i besueshmërisë së publikut ndaj bankës qendrore. Nëse besohet se banka qendrore do të reagojë për të arritur objektivin, atëherë edhe pritjet e agentëve ekonomik lidhur me shkallën e

inflacionit do të ishin më pranë objektivit. Pritjet e inflacionit janë të rëndësishme edhe për bankat të cilat nuk posedojnë politikë monetare, duke qenë se shërbejnë si input i rëndësishëm në përcaktimin e çmimeve dhe pagave, si dhe në procesin e modelimit dhe parashikimit. Për më tepër, pritjet e inflacionit ndikojnë kërkesën agregate, që më pas ndikon ecurinë e inflacionit.

Për dallim nga inflacioni aktual i cili matet në mënyrë të drejtpërdrejtë, pritjet lidhur me inflacionin vlerësohen me metoda të tërthorta. Ndër më të përdorurat është anketimi i agjentëve ekonomikë: konsumatorëve, bizneseve, bankave komerciale, etj. BQK, për herë të parë ka filluar me vlerësimin e pritjeve për inflacionin në tremujorin e tretë të vitit 2019, fillimisht me bankat komerciale.

Vlerësimet që merren nga bankat komerciale janë të formës sasiore të shoqëruara edhe me shpërndarje të probabilitetit. Pritjet për inflacionin vlerësohen për horizonte të ndryshme kohore, fillimisht vlerësimet për tremujorin aktual si dhe pritjet për tremujorin e ardhshëm dhe vitin aktual në përgjithësi. Mbledhja e informacionit përmes anketave pasohet nga procesi i sistemit, përpunimit dhe agregimit për të gjetur mesataren e pritjeve të inflacionit nga bankat komerciale.

Përmbledhja e rezultateve

Bazuar në anketën e realizuar në korrik të vitit 2023, bankat kanë vlerësuar nivel më të ulët të inflacionit në tremujorin e dytë të vitit 2023 krahasuar me tremujorin paraprak dhe presin një nivel edhe më të ulët të inflacionit në tremujorin e tretë të vitit 2023. Për vitin 2023, bankat presin që niveli i inflacionit do të jetë 4.8 përqind nga 11.6 përqind sa ishte në vitin 2022.

Të dhënat e publikuara nga Agjencia e Statistikave të Kosovës për tremujorin e dytë të vitit 2023 sugjerojnë se norma mesatare vjetore e inflacionit ishte rreth 4.2 përqind, ndërsa për tremujorin e tretë të vitit 2023 bankat presin se norma mesatare e inflacionit do të jetë 4.5 përqind. Shumica e bankave presin që inflacioni në tremujorin e dytë do të jetë mbi 4 përqind ndërsa bankat tjera presin se inflacioni do të jetë nën këtë nivel.

Tabela 2. Pritja e inflacionit nga bankat, ndryshimi vjetor në përqindje

Bankat	TM2 2023	TM3 2023	2023
1	6.9%	6.9%	6.8%
2	6.0%	4.0%	3.0%
3	4.2%	4.2%	5.2%
4	4.2%	3.8%	5.4%
5	5.5%	5.6%	5.6%
6	4.2%	2.5%	3.4%
7	2.9%	4.0%	4.9%
8	7.5%	3.2%	2.2%
9	7.5%	5.5%	5.7%
10	5.8%	5.4%	5.7%
Mesatarja	5.5%	4.5%	4.8%

Burimi: Bankat komerciale dhe kalkulimet e BQK-së.

Siç ilustron nga figura 8, shpërndarjet e raportuara të probabilitetit tregojnë për një siguri relativisht të lartë në lidhje me rezultatin e ardhshëm të inflacionit, pasi shpërndarja e probabilitetit të bankave është e përqendruar në inflacionin e pritur.

Në komentet e tyre cilësore, bankat kanë përmendur faktorët e mundshëm, të brendshëm dhe të jashtëm, që kanë ndikuar dhe pritet të ndikojnë në shkallën e inflacionit:

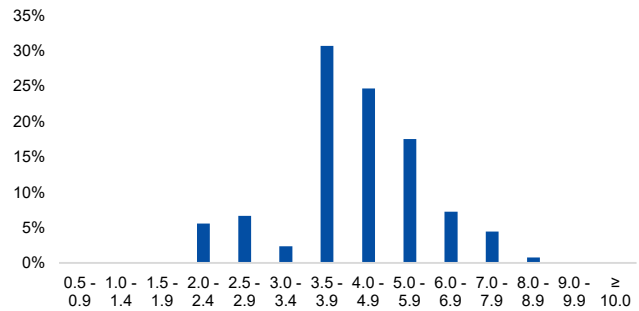
- ✓ Si faktor që mund të ketë ndikuar dhe pritet të ndikoj në ngadalësimin e rritjes së inflacionit, bankat kanë përmendur rritjen e normave të interesit nga Rezerva Federale në SHBA, Banka Qendrore Evropiane, Banka e Anglisë, etj. Pastaj, rënia e çmimeve në tregjet ndërkombëtare si dhe ngadalësimi i rritjes së ekonomisë globale mund të kenë ndikuar në ngadalësimin e

rritjes së inflacionit, duke pasur parasysh varësin e madhe të ekonomisë së Kosovës nga importi i mallrave, etj.

- ✓ Ndërsa si faktorë të cilët kanë ndikuar që inflacioni të mbetet ende i lartë, bankat kanë përmendur luftën në Ukrainë dhe faktin se Rusia dhe Ukraina janë furnizues të rëndësishëm të lëndëve të para. Faktorë tjetër është vendimi i Zyrës së Rregullatorit të Energjisë për rritjen e tarifave të energjisë në masën prej 15 përqind dhe kjo pritjet të ndikoj edhe në muajt në vazhdim, sidomos gjatë periudhës së dimrit.

Si përfundim, bankat presin që të ketë një ngadalësim të rritjes së inflacionit gjatë vitit 2023 dhe duke pasur parasysh dinamikën me të cilat po karakterizohen çmimet në vend, mendojmë se këto pritje janë realiste. Mirëpo, pritjet për ngadalësim të rritjes së inflacionit mund të ndikohen negativisht nga rritja e çmimit të derivateve të naftës gjatë muajve të fundit, si rezultat i shkurtimit të prodhimit nga OPEC, shkeljes së marrëveshjes së eksportit të grurit nga ana e Rusisë si dhe kushteve jo të favorshme atmosferike, të cilat rezultuan me rendiment më të ulët të grurit.

Grafik 8. Probabiliteti i inflacionit për TM3 2023 (boshti-x: pritjet e inflacionit, ndryshimi vjetor në përqindje; boshti-y: probabiliteti)

Burimi: Bankat komercial dhe kalkulimet e BQK-së.

Rr. Garibaldi, nr.33, 10000 Prishtinë,
Republika e Kosovës
Tel: +383 38 222 055; Fax: +383 38 243 763
Web: www.bqk-kos.org